

ROB. MANDROU: *Les Fuggers, propriétaires fonciers en Suabe 1560–1618. Étude de comportement socio-économique à la fin du XVIe siècle. Collection »Civilisations et Mentalités«.* Paris, Plon, 1969. 253 s. Ill. F 31.50.

I den meget omfattende litteratur om Fuggerne har deres aktivitet som godsbesiddere hidtil indtaget en meget beskednen plads; Robert Mandrou's arbejde sigter imidlertid videre end til blot at udfylde dette tomrum. Bogens betydning ligger snarest i hans stærke betoning af, at det augsburgske bankierhus under den vanskelige og ofte kriseprægede situation på det europæiske kapitalmarked i sidste halvdel af 1500-tallet så sin fordel i at fortsætte eller endda forcere de investeringer i fast ejendom i Schwaben, som Jacob Fugger havde indledt ved århundredets begyndelse, i modsætning til andre sydtyske bankierhuse, der måtte frigøre deres kapital. Den spanske statsbankerot 1575 synes kun at have fremskyndet udviklingen. Det afgørende ligger – som Mandrou stærkt betoner – da i, at Fuggerne ikke søgte social prestige (adelskabet havde de jo) i deres godsbesiddelse, men økonomisk sikring af bankierhusets kapital.

Godsbesiddelserne indtog vel aldrig nogen central plads i Fuggernes investeringer; forf. beregner værdien af den samlede godsbesiddelse til 2 mill. gld., et beløb af samme størrelsesorden som det, Fuggerne tabte ved den tredje spanske statskonkurs 1607. På grundlag af udførlige og teknisk vanskelige beregninger over det bevarede godsregnskabsmateriale mener Mandrou at kunne beregne den gennemsnitlige afkastning af den investerede kapital til 6% årligt. Derimod formulerer han sig med stor varsomhed, når det gælder sammenligning med gevinstmulighederne i andre erhvervsformer (handel, minedrift, pengespekulation), og formentlig med rette. Væsentligt – og det er måske bogens mest interessante resultat – er det, at det ikke kan udelukkes, at kapitalanbringelsen i fast ejendom under ustabile forhold kan have givet forventninger om større gevinst end handel og pengespekulationer – eller under alle omstændigheder forventninger om sikker og stabil investering (omend på et lavere forrentningsniveau), et fænomen som jo også kendes fra 1600-tallets England.

E. LADEWIG PETERSEN

H. DOLLINGER: *Studien zur Finanzreform Maximilians I. von Bayern in den Jahren 1598–1618. Ein Beitrag zur Geschichte des Frühabsolutismus. Schriftenreihe der hist. Komm. bei der Bayr. Akad. der Wissenschaften Schrift 8. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1968. 643 s. DM 84.–.*

Kurfyrst Maximilian I af Bayern (1573–1651) var ikke blot en af trediveårskrigen hovedaktører og leder af den katolske liga, men tillige én af tidens mest ambitiøse territorialfyrsteskikkelser, en politiker og administrator af betydeligt format. I hvert fald tilmåler dr. Dollinger hans administrative og finansielle reformer forud for krigsudbruddet en høj grad af politisk bevidsthed, ser dem som udslag af overlagt absolutistisk 'statsræson'; han tolker »die Finanzreform Maximilians als politische, von Persönlichkeiten gewollte und gestaltete Geschichte« (s. 7; jf. kap. III passim og især s. 287–94).

Reformforanstaltningerne tog deres udgangspunkt i en række finansoverslag 1598–1610; til deres vigtigste midler hørte dels fiskale indgreb (forhøjelser af